

# S. Sayısı : 13

## Inhisarlar Umum Müdürlüğü mütedavil sermayesinin 63 000 000 liraya çıkarılması hakkında kanun lâihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/879)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/4117

12 . XI . 1942

### Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Inhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesinin 63 000 000 liraya çıkarılması hakkında Gümrük ve inhisarlar vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 9 . XI . 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâihası esbabı mucibesiyile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

### Mucip sebepler lâihası

Inhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesi 4110 sayılı kanunla 36 500 000 lira olarak tesbit edilmiş, kahve ve çayın Devlet inhisarı altına alınması hakkında 4223 sayılı kanunla kabul edilen 8 000 000 lira ile bu sermaye 44 500 000 liraya baliğ olmuştur.

Tütün, ispiroto ve ispirotolu içkiler, tuz ve barut inhisarlarının işletilmesi için tesbit olunan 36 500 000 lira mütedavil sermaye ile bu işlerin yürütülmesine halen imkân kalmamıştır.

Filhakika, son bir sene zarfında iptidai maddede malzemenin ve yabancı memleketlerden getirilen bazı inhisar maddelerinin fiyatlarında mühim yükselmeler vukua geldiği gibi işçi ücretleri ve nakil masrafları da artmış bulunmaktadır. Aynı zamanda inhisar mamulâtının satışları hem miktar, hem kıymet itibariyle günden güne artmış, haziran 1940 - mayıs 1941 devresinde 75 300 000 lira olan satışlar haziran 1941 - mayıs 1942 devresinde 84 200 000 lirayı bulmuştur; 1942 malî yılının ilk dört ayında yapılan satışlara nazaran bu rakamın, çay ve kahve satışları hariç olmak üzere, bu malî yıl sonunda 100 000 000 lirayı bulması muhtemeldir.

Diğer taraftan, iptidai madde tedarikinde ve bilhassa hariçten getirilmesi zaruri olan malzeme ve eşyanın celp ve ithalinde çekilen büyük güçlükler zaman zaman hâsıl olan imkânlardan âzami derecede istifade edilerek mümkün olduğu kadar fazla mubayaada bulunulması ve normal zamanlara nazaran fazla bir malzeme stoku bulundurulmasını zaruri kılmaktadır.

1942 malî yılı satış ve maliyet tahminlerine göre yapılan hesaplar inhisar işlerinin yürütülebilmesi için - kahve ve çay hariç olarak - aşağıda gösterildiği üzere :

	Müfredat	Yekûn
I. Paralar:		
Kasa ve bankalarda	2 000 000	
Yolda	2 000 000	4 000 000
II. Mal:		
Yaprak tütün	29 400 000	
Mamul tütün	3 960 000	
İçki	4 165 000	
Tuz	240 000	
Barut ve patlayıcı maddeler	1 160 000	
Ambalâj ve levazım	8 000 000	46 925 000
III. Borçlular:		
Alacak ve borç farkı		2 000 000
IV. Mütedavil sermaye sabit kıymetleri		1 200 000
V. İştirakler		1 100 000
		<u>55 225 000</u>

Liralık bir mütedavil sermayeye lüzum hissedilmektedir. Bu miktara kahve ve çay inhisarı işleri için 4223 sayılı kanunla kabul olunan 8 000 000 lira da ilâve edilince İnhisarlar idaresine tahsis edilmesi istenilen sermaye 63 225 000 liraya baliğ olmaktadır.

Şurası da şayanı kayittir ki, 1942 malî yılında iptidai madde ve yardımcı malzeme fiyatlarının gerek bütçe tahminleri sırasında, gerekse yukarıki hesapta esas alınan fiyatları aşmakta olduğu ve mütemadi bir yükselişe doğru gittiği görülmektedir. Maahaza, bu vaziyetten tahassül edecek olan farkın her sahada yapılacak tasarruflarla kapatılarak İnhisarlar idaresi mütedavil sermayesinin 18 500 000 lira ilâvesiyle 63 000 000 liraya çıkarılması ve bu suretle mevcut imkânların taziyik edilmemesi düşünülmüştür.

Mütedavil sermayeye ilâve olunan bu 18 500 000 lira, 1941 malî yılı inhisarlar hasılatı fazlasıyla 1942 ve mütaakıp malî yıllarda inhisarlar hasılatı olarak tahmin edilen veya edilecek olan varidattan fazla tahakkuk edecek gelirlerle mahsup edilmek üzere Maliye ve Gümrük ve inhisarlar vekâletlerinin müştereken tesbit edeceği esaslara göre temin olunacaktır.

Ekli olarak sunulan lâyiha bu esaslara göre hazırlanarak Yüksek Meclise takdim kılınmıştır.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.  
Bütçe encümeni  
Mazbata No. 4  
Esas No. 1/879

27 . XI . 1942

Yüksek Reisliğe

Inhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesinin 63 000 000 liraya çıkarılması hakkında Gümrük ve inhisarlar vekilligince hazırlanıp Başvekâletin 12 . XI . 1942 tarih ve 6/4117 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası encümenimize tevdi buyurulmakla Gümrük ve inhisarlar vekili Raif Karadeniz ve Maliye vekâleti namına Bütçe ve malî kontrol umum müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Lâyhada serdedilen mucip sebeplere ve alınan izahata göre iptidai madde ve malzeme fiyatlarıyla işçi ve nakil ücretlerinde vukua gelen mühim yükselmeler ve hariçten getirilen maddelerin tedarikinde karşılaşılan güçlükler sebebiyle elde edilebilen kısımdan fazla miktarda stok yapılması zarureti ve nihayet inhisar maddelerinin satış hacminde hâsıl olan genişleme bugünkü 44 buçuk milyon liradan ibaret mütedavil sermaye ile inhisar işlerinin tedvirini ziyadesiyle zorlaştırdığı anlaşılmış olduğundan encümenimiz kanunu

esas itibariyle kabule şayan görmüştür.

Maddelerde şekle ait bazı ibare değişiklikleri yapılmak suretiyle hazırlanan lâyiha, Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	M. M.
Çorum	Kastamonu	Muğla
İ. Eker	T. Coşkan	H. Kitabcı
Kâtip		
İstanbul	Bursa	Bursa
F. Öymen	Dr. Sadi Konuk	Nevzad Ayas
Elâzığ	Giresun	İsparta
M. F. Altay	M. Akkaya	R. Ünlü
İsparta	Maraş	Mardin
M. Karaağaç	M. Bozdoğan	R. Erten
Muş	Sivas	Tokad
Ş. Ataman	Remzi Çiner	H. N. Keşmir
Tunceli	Yozgad	Yozgad
M. Yenel	A. Sungur	S. İçöz
	Zonguldak	
	Emin Erişirgil	

## HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*İnhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesinin 63 000 000 liraya çıkarılması hakkında kanun lâyihası*

**MADDE 1.** — 11 . VIII . 942 tarihli ve 4110 sayılı kanunla 36 500 000 lira olarak tesbit ve 4223 sayılı kanunla 8 000 000 lira ilâve edilerek 44 500 000 liraya çıkarılmış olan İnhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesi 63 000 000 liraya iblâğ edilmiştir.

**MADDE 2.** — 1 nci madde ile ilâve olunan 18 500 000 lira 1941 ve mütaakıp malî yıllar İnhisarlar varidatı fazlalarından mahsup edilmek üzere Maliye ve Gümrük ve inhisarlar vekâletlerince müştereken tesbit edilecek esaslara göre temin olunur.

**MADDE 3.** — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

**MADDE 4.** — Bu kanunun hükümlerini ic-raya Maliye ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

10 . XI . 1942

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	H. Menemencioğlu	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
R. Peker	N. Menemencioğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel		Sırrı Day
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Ş. R. Hatipoğlu
Mü V.		Ti. V.
F. Engin		Dr. B. Uz

## BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*İnhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesinin 63 000 000 liraya çıkarılması hakkında ka-nun lâyihası*

**MADDE 1.** — İnhisarlar umum müdürlüğü mütedavil sermayesi on sekiz buçuk milyon lira ilâve edilmek suretiyle altmış üç milyon liraya çıkarılmıştır.

**MADDE 2.** — Birinci madde mucibince ilâve olunan on sekiz milyon beş yüz bin lira, 1941 ve mütaakıp malî yıllar İnhisarlar varidatı fazla-larından mahsup edilmek üzere Maliye ve Güm-rük ve inhisarlar vekâletlerince birlikte tesbit olunacak kararlara göre temin olunur.

**MADDE 3.** — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

**MADDE 4.** — Hükümetin dördüncü maddesi aynen.